

Analyse | kraka

15. januar 2014

Uddannelse, erhvervsdeltagelse og selvfinansieringsgrad – kort om regneprincipper

DREAM og DØR antager, at en forøgelse af det formelle uddannelsesniveau, fx fra ufaglært til faglært niveau, har en effekt på erhvervsdeltagelsen, der svarer til ca. 1/3 af forskellen i den gennemsnitlige erhvervsdeltagelse mellem de to uddannelsesgrupper. Både DREAM og DØR henviser til, at antagelsen om gennemslaget størrelse er inspireret af et arbejdsrapport fra Finansministeriet ("Sammenhængen mellem uddannelse og erhvervsdeltagelse", J. Søgaard 2011)

I Finansministeriet antages som udgangspunkt, at en forøgelse af uddannelsesniveaut fra ufaglært til fx faglært har et gennemslag på 25 pct. I det nævnte arbejdsrapport skønnes således, at den historiske effekt har været mellem 25 pct. og 50 pct., med 39 pct. som et centralt skøn. Af forskellige grunde ventes afkastet at falde fremover. Derfor har Finansministeriet valgt at bruge et gennemslag på 25 pct. i fremadrettede analyser.

I Finansministeriets publikation "*Reformpakken 2020 – kontant sikring af Danmarks velfærd*", 2011, anføres, at hvis det nævnte gennemslag er på 39 pct., så vil "en indfrielse af uddannelsesmålsætningerne være omtrent neutral for den finanspolitiske holdbarhed". Her indregnes omkostningerne ved uddannelsesindsatsen samt udgifter til SU, mens der er set bort fra mulige produktivitetseffekter fra uddannelsesindsatsen.

Det kan derfor helt overordnet lægges til grund, at man med et gennemslag på 1/3 under samme antagelser ville opnå en selvfinansieringsgrad på omkring 70-80 pct. Dvs. at 70-80 pct. af de offentlige udgifter til uddannelsesmålsætningerne (som de forelå i 2011) efterhånden kommer hjem igen (i nutidsværdi) som følge af anslåede dynamiske effekter. De positive effekter på finanserne (selvfinansieringselementet) viser sig dog ifølge beregningerne først efter et antal år (efter 2020). Hvis gennemslaget er 25 pct. kan selvfinansieringsgraden groft anslås til 55-65 pct.

Selvfinansieringsgraden ved øget uddannelsesniveau (uddannelsesmålsætningerne) er dermed større end det, som typisk antages fx for topskatten. Her anvendes normalt en selvfinansieringsgrad på under 50 pct., og topskatten er den indkomstskattesats, hvor selvfinansieringsgraden normalt antages at være størst. Dermed er det efter Finansministeriets skøn (når selvfinansieringsgraden lægges til grund) mindst lige så effektivt at nå uddannelsesmålsætningerne (øge uddannelsesniveaut) som at sænke topskatten, og det vil samtidig trække mod en mere lige indkomstfordeling. Dog vil virkningerne af topskatteændringer virke hurtigere end løft i uddannelsesomfanget, som indføres langsomt (ligesom uddannelserne selv sagt skal være relevante/have kvalitet).

I et svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 107 (Alm. del – §7) af 27. november 2012 vurderes bl.a. effekterne af den nye målsætning om, at 60 pct. af en ungdomsårgang skal opnå videregående uddannelse. Derimod er 95 pct. målsætningen ikke medtaget i beregningen. Det fremgår af svaret, at indfrielse af 60-pct. målsætningen skønnes at have en

selvfinansieringsrad på 25 pct. Det er mindre end de ovenfor anførte skøn. Årsagen er bl.a., at selvfinansieringsgraderne antages at være relativt større for den del af uddannelsesmålsætningen, som vedrører ungdomsuddannelserne (95 pct. målsætningen).

Baggrund - kilder

Kilde: "Reformpakken 2020 – kontant sikring af Danmarks velfærd", Finansministeriet april 2011.

s.240. "På baggrund af analysen skønnes det, at den marginale effekt på erhvervsdeltagelsen af et øget uddannelsesniveau – ud over hvad den historiske uddannelsestilbøjelighed medfører – vil udgøre mellem 0 og cirka 40 pct. af den proportionale uddannelseseffekt. Som centralt skøn i de fremadrettede beregninger antages en marginal effekt på 25 pct. af den proportionale effekt."

S.240. "Med de anvendte skøn om en marginal effekt på erhvervsdeltagelsen på 25 pct. af den proportionale effekt vil en indfrielse af uddannelsesmålsætningerne isoleret set svække den finanspolitiske holdbarhed med knap 0,1 pct. af BNP. Dvs. at øgede offentlige investeringer i uddannelse med denne antagelse ikke vil være selvfinansierende"

s.240. "Hvis det alternativt lægges til grund, at den marginale effekt på erhvervsdeltagelsen af den stigende uddannelsestilbøjelighed udgør 39 pct. af den proportionale effekt (svarende til det centrale skøn for den historiske effekt i perioden 1981-2007), vil en indfrielse af uddannelsesmålsætningerne være omtrent neutral for den finanspolitiske holdbarhed. Men også i dette tilfælde vil det tage ganske mange år, før virkningerne på de offentlige finanser bliver positive. Mens et øget uddannelsesniveau isoleret set ikke kan påregnes at styrke de offentlige finanser, vil en tidligere færdiggørelse af uddannelser entydigt styrke de offentlige finanser samt styrke vækst og beskæftigelse også på kort sigt.

s.246. Resultatet af analysen indikerer således, at mellem 25 og 50 pct. af de observerede forskelle i erhvervsfrekvensen på tværs af uddannelsesgrupper kan tilskrives effekten af uddannelse i sig selv, mens de resterende forskelle må tilskrives andre forhold. Det centrale skøn for den historiske effekt set over perioden 1981-2007 er, at det øgede uddannelsesniveau i perioden har øget erhvervsfrekvensen med 39 pct. af den proportionale (fulde) effekt"

Kilde: "Dansk økonomi, forår 2012", Det Økonomiske råd

s.216. (kapitel om langsigtede finanspolitiske udfordringer)

"Uddannelseseffekt: Der indlægges en effekt af øget uddannelse, sådan at erhvervsfrekvenserne skifter med uddannelsesniveauet. Effekten er dog kun lig med $\frac{1}{3}$ af de observerede forskelle mellem forskellige uddannelsesniveauer inden for hver alders-, køns- og herkomstgruppe. Den resterende forskel antages at afhænge af andre forhold"

Kilde: "Dansk økonomi, forår 2011", Det Økonomiske råd

S.234. "Effekten af højere uddannelsesniveau antages dog ikke at slå fuldt igennem på arbejdsmarkedstilknytningen, men kun med $\frac{1}{3}$ "

s.250. "Desuden er den antagne effekt på arbejdsstyrken af øget uddannelsesniveau ændret inspireret af analyserne fra Finansministeriet, jf. Søgaard (2011)"

Kilde: "Opnåelse af 60 pct. målsætningen", DREAM 2012

s. 19. "I DREAMs socioøkonomiske fremskrivning indregnes kun en uddannelseseffekt på befolkningens arbejdsmarkedstilknudning på én tredjedel af den effekt, som ville optræde, hvis ændringerne i uddannelsessammensætningen slog fuldt igennem på deltagelsesfrekvenserne. Denne korrektion skal ses i sammenhæng med, at der historisk ikke observeres fuldt gennemslag på erhvervsdeltagelsen, hvis uddannelsesniveaut øges, jf. Søgaard (2011).

I arbejdsrapiret estimerer Finansministeriet gennemslaget af et øget uddannelsesniveaut på erhvervsdeltagelsen gennem to forskellige estimationsmetoder. Resultaterne peger på, at den faktiske effekt på erhvervsdeltagelsen af, at flere har opnået en kompetencegivende uddannelse i perioden 1981-2007, har udgjort mellem 25 og 50 procent af den 'proportionale' uddannelseseffekt (dvs. den effekt på erhvervsdeltagelsen, der ville fremkomme, hvis øget uddannelse slog fuldt igennem på erhvervsdeltagelsen med den observerede tværsnitssammenhæng)".

Kilde: "Sammenhængen mellem uddannelse og erhvervsdeltagelse", Arbejdsrapir Finansministeriet af J. Søgaard

s.12. Regressionsresultaterne peger samlet på, at effekten af uddannelse i den historiske periode ligger i et interval ca. mellem $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{2}$ af den proportionale effekt, afhængig af den betragtede aldersgruppe

s 15. **Aldersspecifik effekt af uddannelse.** Estimererne [...] tyder på, at der er positiv sammenhæng mellem alder og effekten af uddannelse. Fx øges de estimerede direkte effekter af uddannelse, når regressionerne udvides med grupperne af 50-54-årige og 55-59-årige. Dette bekræftes af særskilte estimationer for de ældste 5-års aldersgrupper. For de yngste aldersgrupper ligger den estimerede effekt på erhvervsfrekvensen af uddannelse på omkring $\frac{1}{4}$, mens den for de to ældste grupper ligger på omkring 45-65 pct. beregnet ud fra de indirekte estimater og omkring 100 pct. af den proportionale effekt ved de direkte estimationer. For de 55-59-årige ligger estimatet kontraintuitivt over 1, men ikke signifikant over. [det nævnes at skønnene for de ældre er usikre]